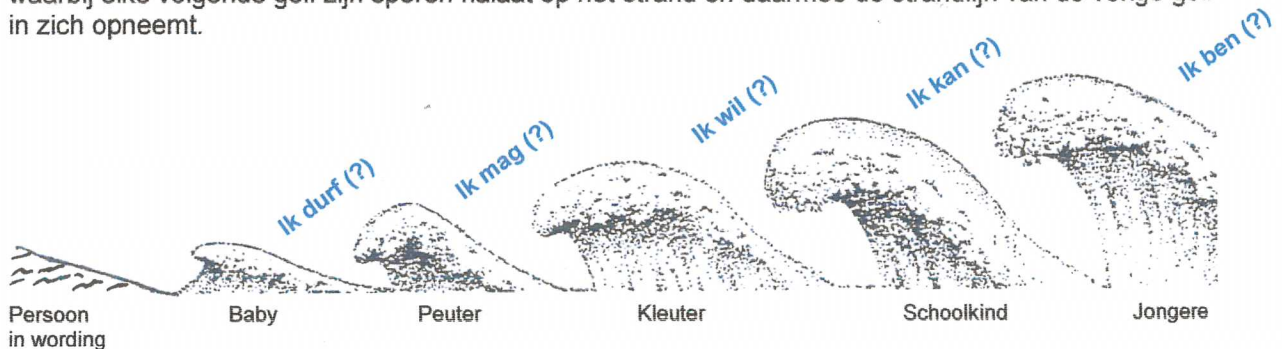

In beweging...

Persoon-in-wording

Baby, peuter, kleuter, schoolkind, jongere, volwassene, oudere...

Taal is veelzeggend. Al wordt soms voor een andere benaming gekozen, elk van deze woorden drukt iets uit van de opeenvolgende fasen in de menselijke ontwikkeling. Iedere fase werkt op een eigen manier door in de persoonsvorming. Het laat zich enigszins vergelijken met een opkomend getij, waarbij elke volgende golf zijn sporen nalaat op het strand en daarmee de strandlijn van de vorige golf in zich opneemt.

Wat kunnen we ontdekken over de ontwikkeling als mens? Ik benut 2, voor mij onuitputtelijke bronnen.

1^e bron: Bijbelse rijkdom

Onze Nederlandse taal mag dan een behoorlijke schakering tonen, het Hebreeuws – de taal van het Oude Testament – gebruikt een nog groter scala aan begrippen om te beschrijven hoe een mens in de loop van de tijd ontwikkelt. Alfred Edersheim (1825-1889) ontdekte 8 termen die steeds weer nieuwe fasen aanduiden:

'YALAD → YANAQ → 'OWLEL → GAMAL → TAPH →

'ELEM → NA'AR → BACHUWR

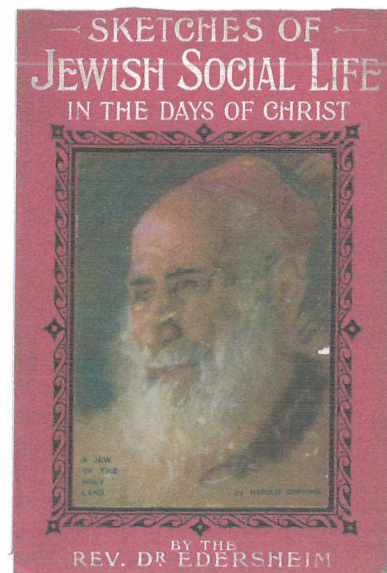
'ALMAH → NA'ARAH → BETHUWLAH

De eerste 5 termen druk ik zwart af, omdat in de eerste levensjaren het sekseverschil nog niet doorspeelde in de woorden om het kind aan te spreken. Voor Bijbelvertalers blijkt het een lastige klus om de begrippen goed en kernachtig om te zetten naar eigentijds Nederlands. Hoe doen ze het?

Ik kom op dit overzicht:

Ieder mens begint natuurlijk als 'YALAD, als pasgeborene. Dit wordt gebruikt in de beroemde profetie over Jezus: "Want een Kind is ons geboren..." (*Jesaja 9:5 – NBG 1951*). Uiteraard wordt van meet af de honger gestild en daarom sprak men over: YANAQ, zuigeling. Bijvoorbeeld in die toekomstdroom: "Bij het hol van een adder speelt een zuigeling." (*Jesaja 11:8 – NBV 2004*) Niet lang daarna komt de volgende fase. Een 'OWLEL is niet alleen een zuigeling, het wil meer: "Kinderen smeken om brood..." (*Klaagliederen 4:4 – BGT 2014*). Als wat later de moeder met borstvoeding stopt spreekt men van een GAMAL. "Hun die van de melk gespeend, aan de borst onwend zijn." (*Jesaja 28:9 – NBG 1951*). De beweeglijkheid van het jonge kind vonden Hebreeuwse ouders daarna kenmerkend. Met TAPH, letterlijk: 'trippelend kind' werd het aangesproken. Zo o.a. in Deuteronomium 1:39: "Jullie kinderen die zich nog niet bewust zijn van goed en kwaad, mogen dat land ook binnengaan." (*NBV 2004*) Ook zij hoorden er voluit bij, hoe jong ook. Dit lijkt de fase waarbij de gewetensvorming gaat beginnen.

In de 3 erop volgende termen komt voor het eerst het geslachtsverschil naar voren. De verwante woorden 'ELEM (mannelijk) en 'ALMAH (vrouwelijk) betekenen 'verborgen'. De hormoonhuishouding zorgde dat het anders zijn van een jongen of meisje gaandeweg duidelijker werd. De geslachtsrijpheid klinkt erin door: "Zie, de maagd zal zwanger worden." (*Jesaja 7:14 – HSV 2010*). NA'AR en NA'ARAH wil zeggen 'van zich afschudden', 'zichzelf bevrijden. Dit lijkt te wijzen naar het beginnend proces van losmaking van de ouders. De 17-jarige Jozef wordt zo beschreven in Genesis 37:2. Het echte einde van de kinderlijke ontwikkeling wordt aangeduid met de 8^e term. Een BACHUWR is een 'gekozene', de jonge man op de toppen van zijn kracht. Tegelijk worden de verschillen tussen de seksen verder duidelijk. BETHUWLAH wil zeggen 'scheiding aanbrenge', dan gaat het om een jonge vrouw, gekenmerkt door schoonheid, ongerept en fris, de *fine fleur*.

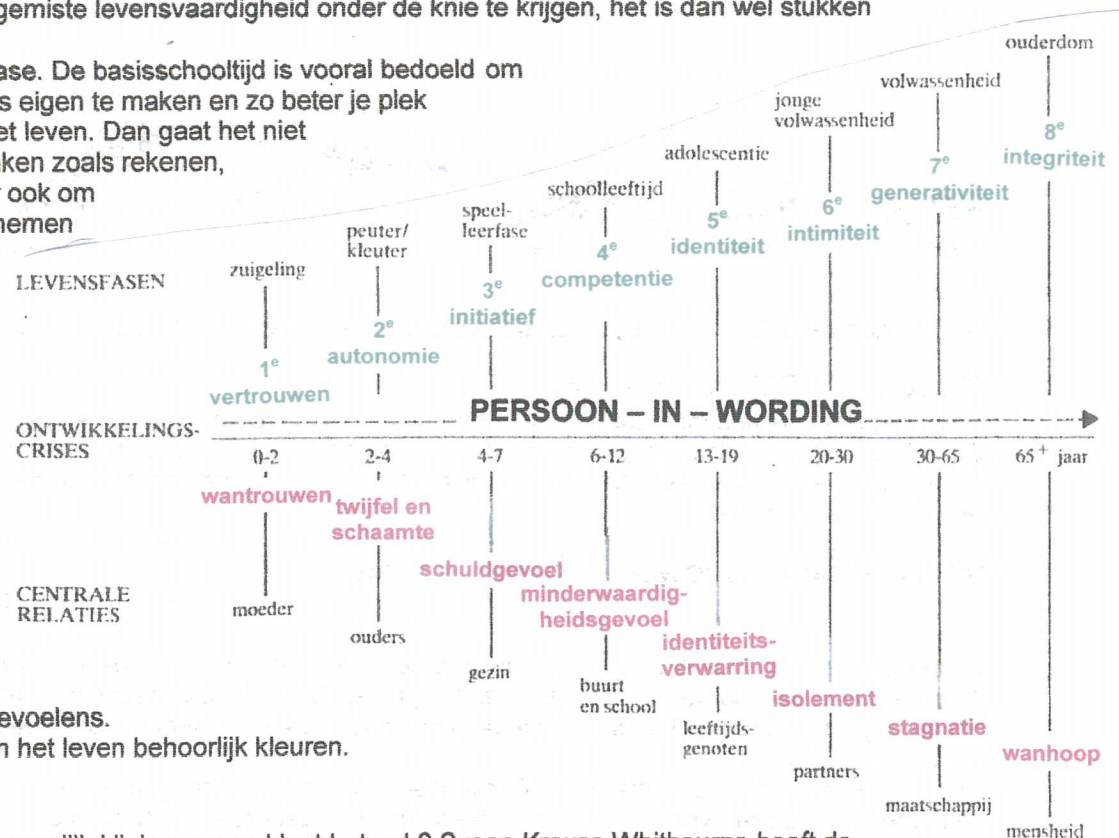

Er is er nog veel meer uit de Bijbel in te brengen. Want naast deze 8 termen voor de tijd van geboorte tot jongvolwassenheid zijn er óók nog 6 termen, waarmee het leven van volwassenen beschreven wordt. Maar dat voert hier te ver. Bovendien is uit de honderden bijbelverzen, waarin de 14 Hebreeuwse woorden gebruikt worden, niet 1-2-3 een overzicht te geven.

2° bron: De theorie van Erikson...

Voor een samenhangend kader put ik uit het werk van Erik Erikson (1902-1994). Ook hij zag onze ontwikkeling als een levenslang proces. Hij nam aan dat ontwikkelen als mens vooral gebeurt in de interactie met belangrijke anderen en onderscheidt 8 leeftijdsfasen. In elke fase zijn er weer andere centrale relaties die de persoonsvorming positief of negatief beïnvloeden. Volgens zijn theorie kunnen we in de loop van ons leven 8 levensvaardigheden aanleren om goed te kunnen functioneren – in **groen** aangegeven in het schema. Erikson ging ervan uit dat we elke vaardigheid in principe in één bepaalde levensfase opdoen. Als dat in die periode niet of onvoldoende gebeurt, dan kan de ontwikkeling ook een heel andere richting opgaan – in **rood**. Al geloofde hij in de mogelijkheid later in het leven alsnog een gemiste levensvaardigheid onder de knie te krijgen, het is dan wel stukken lastiger. Voorbeeld?

Kijk eens naar de 4^e fase. De basisschooltijd is vooral bedoeld om je allerlei competenties eigen te maken en zo beter je plek te kunnen vinden in het leven. Dan gaat het niet alleen om bekende zaken zoals rekenen, lezen, schrijven, maar ook om verantwoordelijkheid nemen en met anderen leren omgaan. Als dit aanleren goed lukt, ontstaat er besef van competentie: "Dit kan ik!" en "Ik ben beter in dit dan in dat..." Maar als een kind op school moeilijk mee kan komen of eruit ligt is dat vaak een voedingsbodem voor minderwaardigheidsgevoelens. En dat kan de rest van het leven behoorlijk kleuren.

... en de praktijk

Het kan allemaal aannemelijk klinken, maar klopt het ook? Susan Krauss Whitbourne heeft de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar de bruikbaarheid van de theorie van Erikson. Ze deed dit door de levensverhalen van 182 personen over een periode van ruim 40 jaar te analyseren. De deelnemers aan haar onderzoek zijn in 1966 voor het eerst uitgebreid geïnterviewd en zijn inmiddels rond de 60 jaar oud. Uiteindelijk ondeckte ze met behulp van de vele onderzoeksgegevens 5 vaak voorkomende levenspaden.

**NIEUWE
ROUTE
KIEZEN?**

LUISTER NAAR JE
INNERLIJKE GPS
Veranderen kan
in elke levensfase
Susan Krauss Whitbourne

Ben ik op de goede weg?

Wat kun je met het bovenstaande? Probeer het eens op jezelf toe te passen. Hoe heeft jouw leven zich tot nu toe ontwikkeld? Zit je op een goed spoor? Of kom je veel hindernissen tegen op jouw weg door het bestaan? Wat zie je voor je liggen, als je naar jouw toekomst kijkt? Met andere woorden - in de beeldspraak waar ik mee begon: Welke volgende golf komt eraan? Kun je iets doen, zodat die goede sporen nalaat?

Nog een stap concreter? Ik heb uit het werk van Whitbourne een testje ontworpen, waarmee je een indruk kunt krijgen over jouw pad door het leven. Je ziet die test op de volgende pagina.

Ik zou zeggen: vul de test in, stuur het naar me op en ik zorg dat je de uitslag met toelichting van me terugkrijgt. Daar kan het bij blijven. Maar als jij dat wilt, maken we een afspraak om er eens over door te praten.

Ben ik op de goede weg? Naam:

Geboortedatum:

Hoe is jouw leven tot nu toe verlopen? Welke ontwikkelingen heb je doorgemaakt? Hoe kan jouw leven verder gaan? Met onderstaande stellingen krijg je zicht op jouw levensloop tot nu toe. Geef bij elke stelling aan in hoeverre je het er wel of niet mee eens bent. Zet in het witte vakje voor elke stelling jouw keuze: 1, 2, 3, 4 of 5.

1 = Zeer mee oneens

4 = Enigszins mee eens

2 = Enigszins mee oneens

5 = Zeer mee eens

3 = Eens nog oneens

1	Over het algemeen heb ik geen duidelijk plan voor de dingen die ik wil bereiken
2	Ik denk geregeld met spijt terug aan grote beslissingen die ik heb genomen
3	Ik denk niet veel na over de vraag of mijn leven is geworden zoals ik wilde
4	Als ik in mijn leven iets heel akeligs meemaakte, was ik altijd goed in staat daar overheen te komen
5	Ik heb weleens grote veranderingen in mijn leven aangebracht om meer voldoening te krijgen
6	Ik heb vaak het gevoel dat ik nog steeds aan het zoeken ben naar een richting in mijn leven
7	Mijn bestaan heeft niet veel bijgedragen aan het leven van anderen
8	de gedachte dat ik mijn leven zou moeten veranderen, maakt me angstig of bezorgd
9	Ook van onverwachte nare gebeurtenissen heb ik het gevoel dat ik er goed mee ben omgegaan
10	Ik ben op dit moment de persoon die ik zou willen zijn
11	Toen ik jonger, was ben ik niet echt bezig geweest met de vraag wat ik met mijn leven wilde
12	Soms heb ik het gevoel dat ik mijn jeugdromen heb verkwanseld
13	Ik neem geen risico's om alleen maar iets nieuws uit te proberen
14	Mijn jeugd heeft me goed voorbereid op de nare gebeurtenissen die me zijn overkomen
15	Naarmate ik ouder word, lukt het steeds beter om trouw te zijn aan mezelf
16	Ik zie wel waar het leven me brengt, ik plan nooit zoveel
17	Mijn leven is permanent negatief beïnvloed door dingen waar ik geen greep op had
18	Mijn leven zoals het nu gaat is tamelijk voorspelbaar
19	Als ik terugkijk, vind ik dat ik goed ben omgegaan met de stressvolle gebeurtenissen in mijn leven
20	Als ik terugkijk, denk ik vooral aan de dingen die goed zijn gegaan
21	Mijn levensdoel is vrij onduidelijk voor mij
22	Uiteindelijk heb ik wel wat succes gehad, maar te laat om er echt iets aan te hebben
23	Ik heb het idee dat de 'goeie ouwe tijd' beter was dan hoe mijn leven nu is
24	Ik heb het idee dat ik sterk genoeg ben om in de toekomst zelfs de zwaarste tegenslagen het hoofd te bieden
25	Ik sta open voor veranderingen als die me meer voldoening zouden geven